

Platalea leucorodia L.

p. 103 132975 ○ 8-6-1934

Anas crecca L.

p. 103 172436 + 1-1-1938

p. 104 172472 gevangen te Pokrov, Podolsk (55° 27' N., 37° 36' E.).

p. 105 172443 ○ 26-11-1937

Larus ridibundus L.

p. 113 177903 ○ 4-6-1938

Columbus palumbus L.

p. 114 153234 ○ 5-6-1935

Turdus ericetorum Turt.

p. 117 D 16150 gevangen te Avensan-Médoc.

Turdus merula L.

p. 117 D 25370 ○ 18-5-1938

Sturnus vulgaris L.

p. 119 D 15181, D 10005, D 20212, D 20283, D 20329 betreffen vliegvlugge jongen.

p. 120 D 23737 ○ 28-10-1937

p. 122 D 17228 ○ 9-10-1937

Carduelis spinus (L.) en niet *Carduelis carduelis spinus* (L.)

p. 134 B 27583 ○ 24-1-1937

Ornithologie van Nederland

1940, 2e mededeling.

Naar bij de Redactie ingekomen gegevens samengesteld

DOOR

TEN KATE

I. Koudeperiode winter 1939/40, nagekomen gegevens.

***Athene noctua vidalii* A. E. Brehm — Steenuil.**

De heer G. Bosch te Leeuwarden berichtte mij d.d. 20 Oct. j.l., dat de steenuil op vele plaatsen in Friesland „finaal verdwenen” schijnt te zijn; door hem zal hiernaar via de dagbladen een nader onderzoek worden ingesteld.

***Falco t. tinnunculus* L. — Torenvalk.**

De heer F. Niesen te Haarlem berichtte mij d.d. 30 Aug. j.l.: De enige roofvogel, die ik dood gevonden heb, was een torenvalk, die op het strand lag.

J. P. Strijbos schrijft („Lev. Natuur”, 45, p. 69): „Hetzelfde (bedoeld is: achteruitgang; t. K.) is het geval met de torenvalken, die althans op Texel dit voorjaar (1940) lang zoo talrijk niet waren als voorheen”. Hij zoekt hier verband met de koude winter.

***Buteo buteo subsp.* — Buizerd.**

Dr J. R. H. Schaank deelde ter Clubvergadering te Amsterdam op 6 Oct. j.l. mede, dat te Santpoort 8 dode ex werden aangetroffen.

***Platalea l. leucorodia* L. — Lepelaar.**

De heer Niesen te Haarlem schreef, dat volgens een jachtopziener einde Februari ex. dood in het duin werd gevonden.

***Cygnus cygnus* (L.) — Wilde zwaan.**

De heer N i e s e n berichtte: Het eerste ex., dat ik zag, was een juv. op 5 Februari, bij de H e m b r u g. Op 10 Febr. waren er 15 ex. (in de duinen) aan de vergaarbakken der Amsterdamse waterleiding, waar ik op 24 Febr. nog 14 ex. zag. 17 Febr. zag ik 5 ex. in het Sprengelkanaal en op 24 Febr. lag er één dood aan de Oranjekom. Nog op 31 Maart zag ik een ex. op een weiland onder V o g e l e n z a n g.

***Cygnus olor* (Gm.) — Knobbelzwaan.**

Over deze soort schreef de heer N i e s e n :

Was veel talrijker dan de vorige soort. De eersten nam ik waar op 10 Februari, er waren toen 17 ex. in de vergaarbakken, 17 Febr. zag ik daar 43 ex. en een week later 38 ex. Het aantal nam daarna snel af. Er bleven echter 4 ex. over, die ik tot 20 April daar waarnam; 21 April waren er zelfs 6 stuks. Nog op 24 Mei zag ik 3 jonge dieren (niet uitgekleurde snavel en het verenkleed grauwig wit) in een brede sloot bij V o g e l e n z a n g. Ik heb slechts 3 ex. dood gevonden.

Een der jachtopzieners der Amsterdamse waterleidingduinen schatte het totaal aantal zwanen (*C. cygnus* en *C. olor*) in het duin zelf (dus de vogels aan de vergaarbakken niet meegerekend) op een 30 stuks. Een 15-tal zwanen werd in dit terrein dood gevonden.

C o r r i g e n d u m: Op p. 80, regel 7, moet het woord „jonge” vervallen.

***Anas pl. platyrhynchos* (L.) — Wilde eend.**

Volgens den heer N. werd deze soort weinig in het duin gezien; hij vond een 10-tal dode ex.

***Aythya fuligula* (L.) — Kuifeend.**

De heer N. vond in de directe omgeving van de Oranjekom (Amsterdamse waterleidingduinen) een 20-tal dode ex.

***Aythya m. marila* (L.) — Toppereend.**

Door den heer N. werden in het duin 6 ex. en op een korte strandwandeling (op 2 Maart) 11 dode ex. gevonden.

***Bucephala cl. clangula* (L.) — Brilduiker.**

De heer N. vond 2 dode ♀♀ van deze soort.

***Melanitta f. fusca* (L.) — Bruine (grote) zee-eend.**

De heer N. vond 1 dood ♀ in het duin.

***Mergus m. merganser* L. — Grote zaagbek.**

Van deze soort vond de heer N. 1 dood ♂.

***Haematopus ostralegus* subsp. — Scholekster.**

Over een afstand van 5 km vond de heer N. aan het strand 12 dode ex.

***Numenius a. arquata* (L.) — Wulp.**

Over dezelfde afstand vond de heer N. op het strand 4 dode wulpen.

***Larus r. ridibundus* L. — Kapmeeuw.**

Van deze meeuw vond de heer N. slechts een enkel dood voorwerp.

***Gallinula chl. chloropus* (L.) — Waterhoentje.**

De heer N. berichtte, dat hij weinig slachtoffers van deze soort had gevon-

den en trouwens ook zeer weinig levende ex. had gezien.

De heer Bosch deelde mij mede, dat het treinslachtoffer van 11 Januari dezelfde vogel is geweest als het dier van 5 Januari (zie Limosa, 13, p. 87).

***Fulica a. atra* L. — Meerkoet.**

De heer N. vond over een afstand van 5 km op het strand 32 slachtoffers, terwijl volgens hem ook in het duin verscheiden meerkoeten omkwamen. De heer Bosch berichtte mij nog d.d. 20 Oct. j.l. dat hij over de meerkoet verscheidene berichten van vermindering had gekregen; in een betrekkelijk klein afgesloten terrein was slechts 25 % van de broedvogels overgebleven.

II. Verdere gegevens:

***Motacilla fl. flava* L. — Gele kwikstaart.**

Reeds op 18 Maart 1940 zag ik een voedselzoekend ex. vrijwel de gehele morgen op het dak van een boerenschuur te Afferden bij Druten (Land van Maas en Waal). (F. P. J. Kooijmans).

Volgens de Nederl. Vogels, p. 169, was de vroegste datum 21 Maart (1931, Wassenaar); zie ook Limosa, 13, p. 88. (t. K.).

***Acrocephalus a. arundinaceus* (L.) — Grote karekiet.**

Op 24 April 1940 was reeds een zingend ex. aanwezig in één der „Wielen” te Afferden, bij Druten (Land van Maas en Waal).

(F. P. J. Kooijmans).

Deze waarneming valt dus nog 2 dagen vroeger dan die van hetzelfde jaar op het Kampereiland, waarmee de record-datum weer komt te staan op het Land van Maas en Waal, evenals tot nu toe het geval was (27 April 1918, Leeuwen); zie o.a. Limosa, 13, p. 89. (t. K.).

***Luscinia svecica cyanecula* (?) — Witgesterde(?) blauwborst.**

Op 3 Augustus 1940 nam ik bij een sloot op het eiland Urk reeds een blauwborst waar; het ex. had een onduidelijke witte vlek en weinig geprononceerd blauw. (t. K.).

Volgens de Nederl. Vogels, p. 307, is de vroegste trek-datum 9 September (1926, Aalbeek, Zuid-Limburg), terwijl deze voor de subspecies *svecica* eveneens in begin September valt: 5 Sept. 1933, Wassenaar.

Deze Urker blauwborst is dus wel een zeer vroege trekker geweest. (t. K.).

***Buteo buteo* $\cong$ *vulpinus* — Valkbuiserd.**

Op 12 Juli 1940 ontving ik uit Houthem (L.) een valkbuiserd, ♀, in rui van jeugd- naar adult kleeft, welke in een op de grond geplaatste vossenklem was gevangen. (P. A. Hens).

Volgens de Nederl. Vogels, p. 451, waren tot nu toe 3 zomerwaarnemingen bekend, waarvan een uit Juli (1916, Aalten, G.). (t. K.).

***Halieetus a. albicilla* (L.) — Zeearend.**

De zeearend vertoeft sinds medio October weer in 2 ex. in het nationale park „De Hoge Veluwe”. (A. B. Wigman).

***Pernis a. apivorus* (L.) — Wespindief.**

Op 18 Augustus 1940 werd in het Achterpark van het Loo een vliegvlugge wespindief gevangen; het ex. werd weder vrijgelaten.

(A. B. Wigman).

***Plegadis f. falcinellus* (L.) — Ibis.**

Voor mijn collectie ontving ik een ad. ♂ van de ibis, dat op 8 Nov. 1940 te Werkendam werd bemachtigd. (Eijkman).

***Platalea l. leucorodia* L. — Lepelaar.**

J. P. Strijbos bericht in de „Lev. Natuur” (45, p. 69), dat in 1939 140 paren en in 1940 minstens 150 paren lepelaars in de Muy op Texel hebben gebroed; zij nestelden tussen het riet en in de lage wilgenbosjes.

***Cygnus olor* (Gm.) — Knobbelzwaan.**

Op 20 Juni 1940 zag ik een knobbelzwaan op Texel, bij Oude Schild. (F. Niesen).

Ook van andere zijde werden mij berichten over waarnemingen van knobbelzwanen in de afgelopen zomer. In hoeverre het hier achterblijvers van de invasie tijdens de koude, dan wel verwildere tamme zwanen betreft, is vanzelfsprekend meestal moeilijk na te gaan. (t. K.).

***Clangula hyemalis* (L.) — IJseend.**

Op 29 October 1940 ontving ik voor mijn collectie een ijseend, die door een beroepsjager aan de IJselmeerkust bij Kampen werd geschoten. Dit is voor deze omgeving mijn vroegste datum; de vorige data vielen alle in de maanden November tot en met Februari; zie Vogels Zuiderzeegebied, p. 55 en Limosa, 11, p. 48.

Op 5 en 7 November zag de bewaker van het Kampereiland aldaar aan de kust resp. 1 en 2 ex. (t. K.).

***Sula bassana* (L.) — Jan van Gent.**

Op 27 Augustus 1940 ontving ik voor het Fries Natuurhistorisch Museum een nog levend ex. in overgangskleed, met engelse ring dat op 23 Augustus binnendijks te Oosterbierum (Fr.) was aangetroffen; ook te Hallum en te Twijzel werd in deze dagen een Jan van Gent bemachtigd. (G. Bosch).

Begin October 1940 is volgens het Handelsblad een ex. aangetroffen bij Weesp (mededeling ter vergadering te Amsterdam, op 6 Oct., door A. H. Sillema).

***Charadrius dubius curonicus* Gm. — Kleine pluvier.**

Reeds in 1939 vertoefde op een door opspuiting ontstaan zanderig terreintje te Alblasterdam, op de grens der gemeente Papendrecht, een aantal ex. van deze soort. Ondanks ijverig zoeken gelukte het mij niet een nest te vinden.

Dit jaar vond ik op 10 Juli 1940 een reeds aangepikt legsel; enige dagen later bleken de jongen uitgelopen te zijn. Op enige afstand van het lege nestkuiltje ontdekte ik bij toeval een bijna vluchtig jong, eveneens van deze soort. (H. Ruiter).

Op 29 September 1940 nam ik op de nieuwe broedplaats op het Kampereiland (zie Limosa, 13, p. 92) nog tweemaal 1 ex. van deze pluvier waar. (t. K.).

***Scolopax r. rusticola* L. — Houtsnip.**

In Juni 1940 werd mij door het Zoölogisch Museum in Amsterdam een aantal eierschaalscherven ter determineering gezonden, welke in een droog duinbosje, op de grond waren gevonden. Het bleken resten van sterk-bebroede, en hoogstwaarschijnlijk uitgekomen, houtsnipeieren te zijn. Naar

Prof. Dr L. F. de Beaufort mij later mededeelde (in litt.), waren zij gevonden op 2 Juni 1940; in de Velzerduinen ten zuiden van het Noordzeekanaal, door den heer P. J. van Nieuwenhoven, biol. cand. Het broeden, in het westen van ons land, is reeds vroeger geconstateerd; Snouckaert (Avifauna Neerl., p. 98) vermeldt een nest, dat „jaren geleden, bij Lisse in Zuid-Holland was gevonden”. (Tsj. de Vries).

***Gelochelidon n. nilotica* (Gm.) — Lachstern.**

Op 25 Augustus 1940, hoorde ik, bij Suawoude (Fr.) het mij — uit de Camargue — zoo goed bekende geluid van de lachstern. Opziende, zag ik een groepje van 7 ex., dat in verspreide orde zuidwestwaarts trok. (Tsj. de Vries).

***Sterna s. sandvicensis* Lath. — Grote stern.**

J. P. Strijbos schrijft in de „Lev. Natuur” (45, p. 68), dat het aantal broedparen van de grote stern op de Texelse schorren naar partiële tellingen en schattingen van den bewaker, die volgens hem stellig aan de lage kant waren, in 1940 ongeveer 15000 bedroeg. Deze sterke toename staat volgens hem in verband met de afname op Griend, waar dit jaar $\pm$ 15000 paren nestelden tegen 25.000—30.000 in de voorafgaande jaren.

***Sterna h. hirundo* L. — Visdiefje.**

De bewaker van het Kampereiland nam in de tweede helft van Juli, tijdens het vissen op het IJselmeer, herhaaldelijk visdiefjes waar bij een pas opgespoten stuk terrein benoorden de Kattenwaard (bij het Keteldiep), die door hun gedragingen de indruk maakten er te nestelen. Gedurende de voorafgaande maanden hadden wij in aangrenzende terreinen reeds enkele alarmerende visdiefjes gezien, zonder nesten te kunnen vinden. (t. K.).

***Sterna a. albifrons* Pall. — Dwergstern.**

Ook deze soort nam de bewaker van het Kampereiland in de tweede Juli-helft van dit jaar herhaaldelijk op bovengenoemde plek waar, eveneens alarmerend. Het is dus geenszins onmogelijk, dat de dwergstern, die volgens de ervaringen in de Wieringermeer, ook spoedig in de Noordoostpolder verwacht mag worden, reeds in 1940 bij Kampen heeft gebroed. (t. K.).

***Larus hyperboreus* Gm. — Burgemeester.**

Op 14 en 21 Januari 1940 werden in de haven van Scheveningen in totaal 7 ex. van deze soort waargenomen (mededeling ter vergadering te Amsterdam, op 28 Jan., door J. P. Bouma).

***Stercorarius parasiticus* (L.) — Kleine jager.**

Op 27 Sept. 1940 werd een jong ex. van deze jager ziek aangetroffen op de Noordoostpolderdijk, enkele km benoorden Urk. De determinatie van dit voorwerp, dat zich in mijn collectie bevindt, werd door Dr Junge, wien ik het ex. toezond, bevestigd. In de darm, die eigenaardig vergroeid was, bevonden zich vele korte, aan de wand vastgehechte, wormvormige parasieten. Dit eveneens naar Leiden opgezonden materiaal wordt nog nader onderzocht. (t. K.).

Kampen, November 1940.